

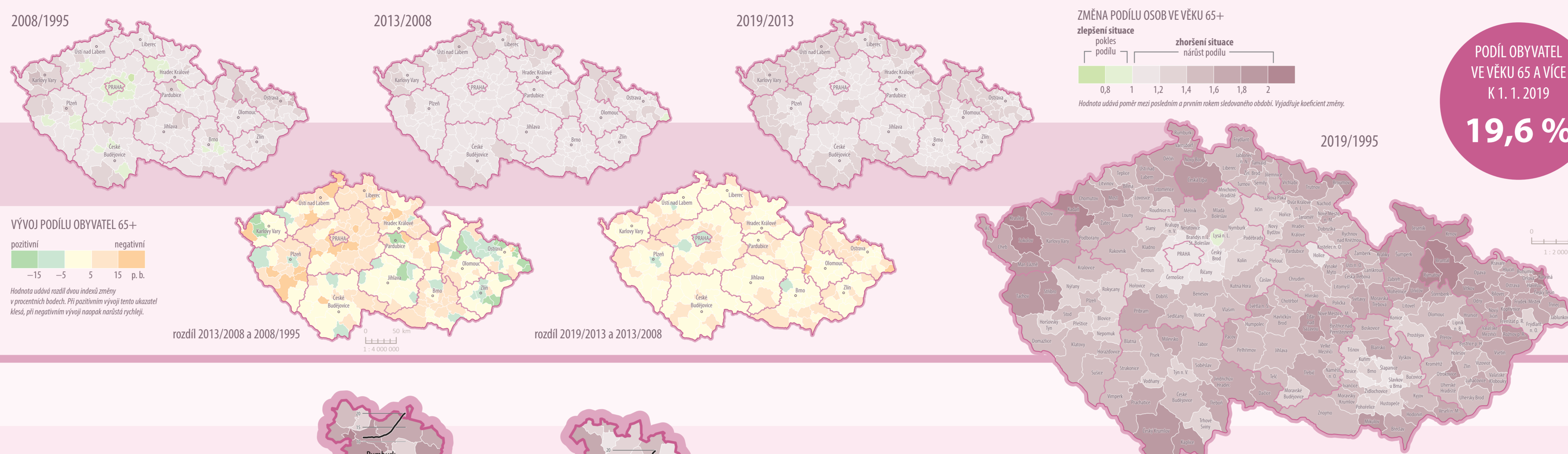
Podíl osob ve věku 65 a více let (65+) v populaci je v současnosti nejčastěji používaným ukazatelem demografického stárnutí vyspělých zemí. Toto relativní číslo nesouvisí pouze s rostoucím počtem seniorů, ale je také ovlivněno poklesem počtu živě narozených...

Rychlost nárůstu podílu osob 65+ je obvykle měřena milinkou 7%, 14% a 21%, a současně počtem kalendářních let, kterých je potřeba k dosažení těchto hodnot. V českých zemích bylo dosaženo 7% hranice v roce 1930 a 14% v roce 2005.

Výrazně větší diferenciace podílu osob 65+ lze pozorovat zejména v malých obcích. Zatímco na celostátní úrovni mezi 1. 1. 1995 a 1. 1. 2019 podíl osob 65+ vzrostl 1,49krát (ze 13,13 % na 19,59 %), v 6 213 nově definovaných územních jednotkách (bez obce Březina, ZUJ 592935) bylo variací rozptýlených nárůstu/poklesu velmi velké...

1. 1. 1995 13,1% 19,6% 1. 1. 2019

ZMĚNA PODÍLU OSOB VE VĚKU 65 A VÍCE LET VE SPRÁVNÍCH OBVODECH OBČÍ S ROZŠÍŘENOU PŮSOBNOSTÍ

PODÍL OBYVATEL VE VĚKU 65 A VÍCE K 1. 1. 2019 19,6%

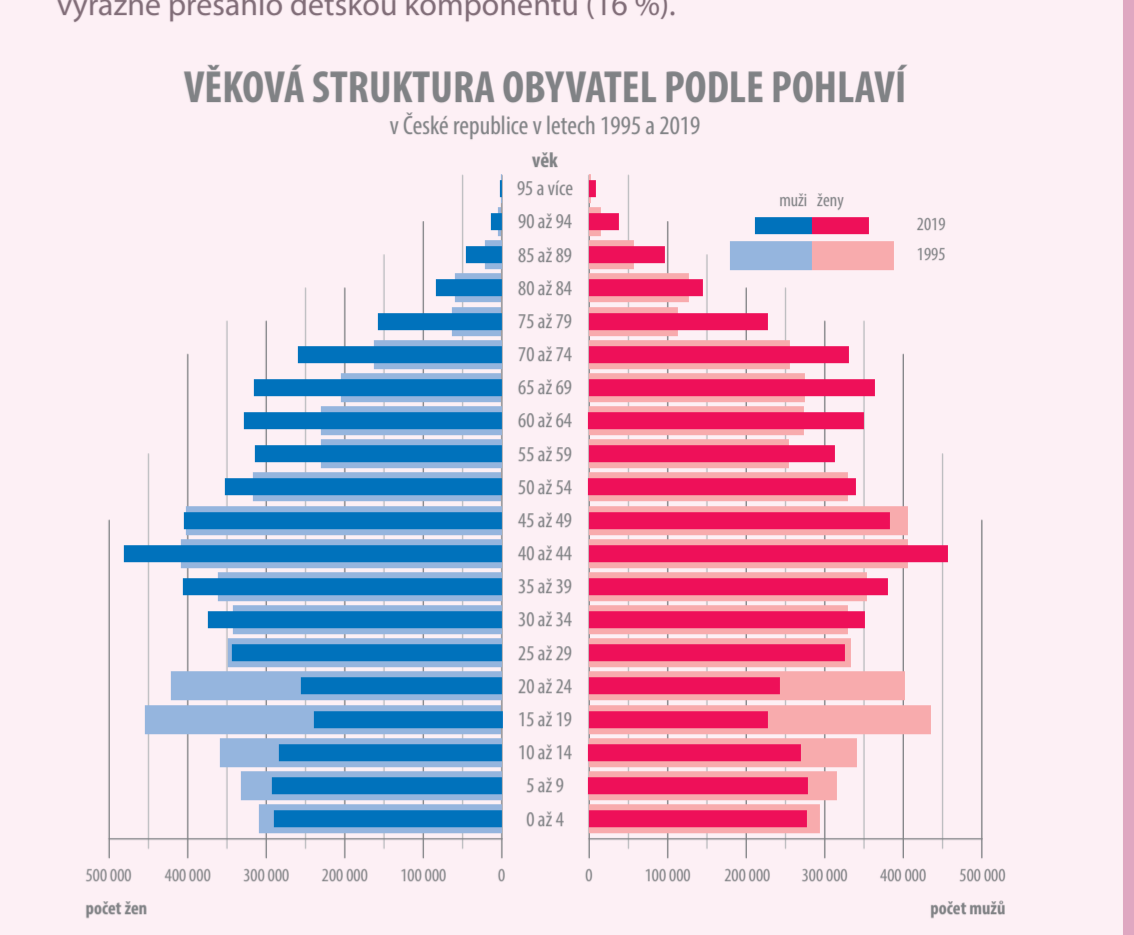
V letech 1995–2019 docházelo k nárůstu průměrného procenta osob ve věku 65+ (počítáno z hodnot SO ORP), přičemž se variabilita tohoto ukazatele snižovala. Mezi roky 1995 a 2008 narostl průměr ze 13 na 14 % a variací koeficient klesl z 13 % na 9 %.

Narůstání podílu osob ve věku 65+ je zřejmé ze změn hodnot podílu ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností (SO ORP). Při porovnání prvního a posledního roku sledovaného období, tedy mezi lety 1995 a 2019, došlo k nárůstu podílu osob 65+ téměř ve všech SO ORP...

Na stárnutí populace kvůli zvyšujícímu se podílu osob 65+ má velký vliv také rychlost, jakou k navýšení tohoto podílu dochází. Při porovnání změn v čase (rozdíly mezi indexy 2013/2008 a 2008/1995) se zvýšila rychlost nárůstu podílu osob 65+ v 138 SO ORP a tohu o 19 se jednalo o zrychlení o více než 15 procentních bodů...

Při porovnání podílu osob 65+ v letech 1995 a 2019, se hodnota podílu osob 65+ zdvojnásobila v 385 obcích Česka.

Porovnání věkové struktury obyvatel k 1. 1. 1995 a 1. 1. 2019 zřetelně prokazuje trend stárnutí populace u obou pohlaví. Nárůst podílu osob 65+ je zřejmý u obou pohlaví, ve vyšším věku nad 90 let především u žen.

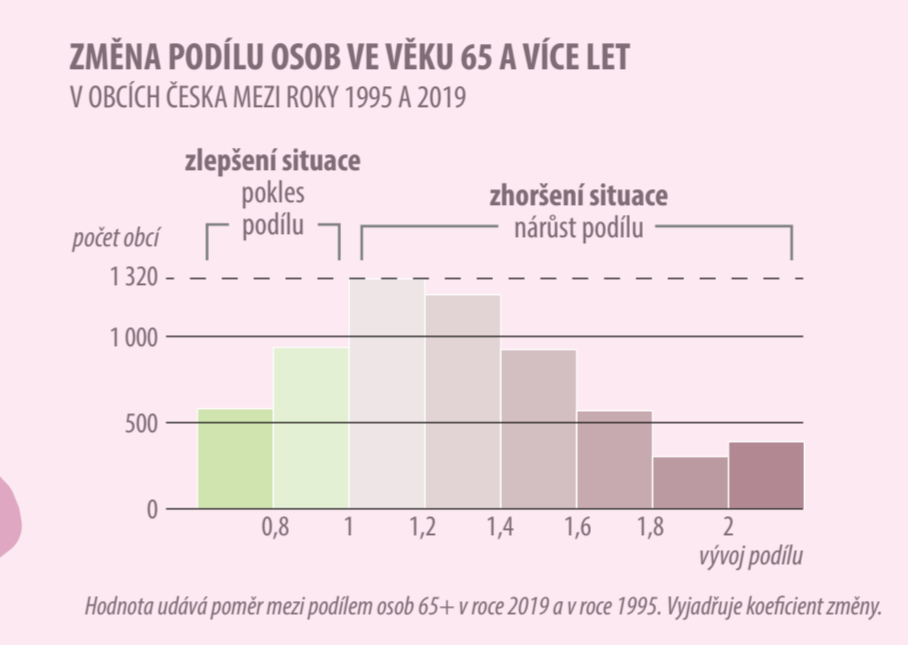
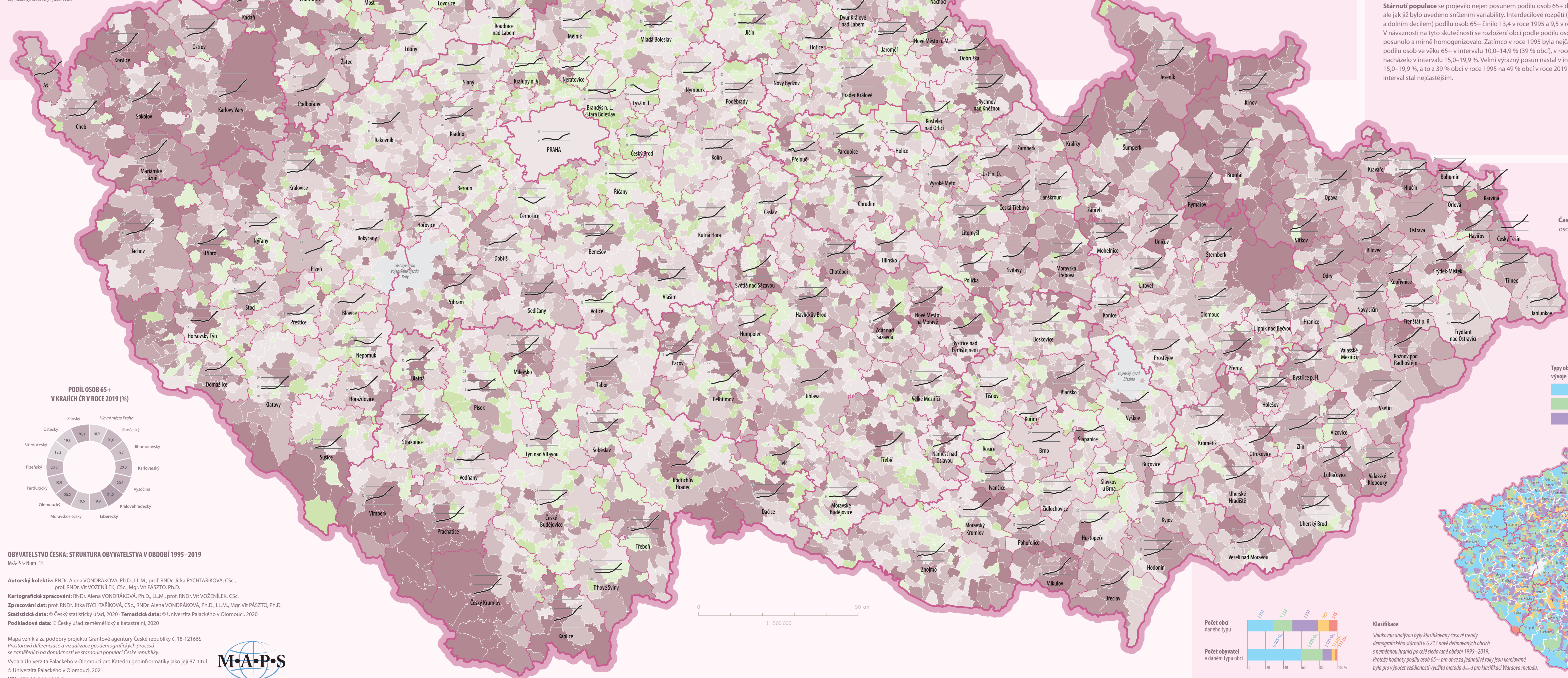

ZMĚNA PODÍLU OSOB VE VĚKU 65 A VÍCE LET V OBČÍCH MEZI ROKY 1995 A 2019

PODÍL OSOB VE VĚKU 65 A VÍCE LET = počet osob ve věku 65 a více let / celkový počet obyvatel * 100

Hodnota udává poměr mezi podílem osob ve věku 65+ z celkové počtu obyvatel v roce 2019 a v roce 1995. V mapě jsou grafem znázorněny podíly osob 65+ pro jednotlivé roky za správní působnosti obcí s rozšířenou působností...

V mapě jsou zobrazeny hranice obcí, které nepatří ve sledovaném období 1995–2019 změnám. Hranice obcí ostatních rozložení je zobrazena jen jejich silnicí hranice a dříve měly obce jsou zobrazeny tak, aby mohly být statisticky vyhodnoceny.

PODÍL OSOB VE VĚKU 65 A VÍCE LET V SO ORP V OBDOBÍ 1995–2019

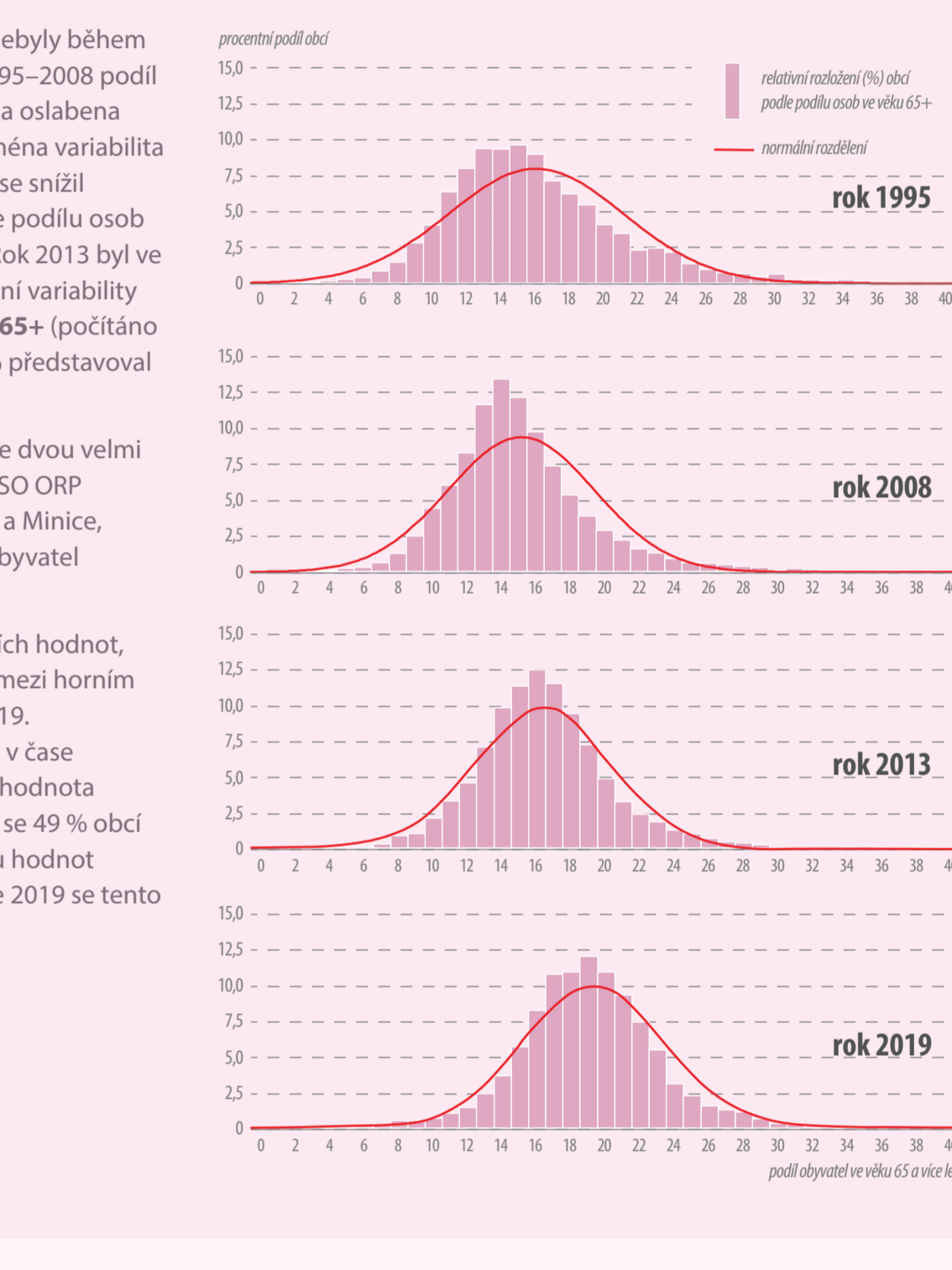
OBCE PODLE PODÍLU OSOB 65+

Trendy demografického stárnutí měřené na základě podílu osob 65+ nebyly během období 1995–2019 homogenní. V jednotlivých letech prvního období 1995–2008 podíl osob ve věku 65+ let dramaticky nerostl, protože tato věková skupina byla oslabena deficitem živě narozených z období první světové války...

V roce 1995 činila maximální hodnota podílu osob 65+ více než 50 % ve dvou velmi malých moravských obcích (Netepec-Zemčanka, SO ORP Tisnov a Lhotka, SO ORP Píseň), v roce 2019 rovněž ve dvou obcích (Vysoká Lhota, SO ORP Pacov a Minice, SO ORP Písek).

Stárnutí populace se projevilo nejen posunem podílu osob 65+ do vyšších hodnot, ale jak již bylo uvedeno snížením variability. Interdecimové rozptýlení (rozdíly mezi horním a dolním decilem) podílu osob 65+ činilo 13,4 v roce 1995 a 9,5 v roce 2019.

V návaznosti na tyto skutečnosti se rozložení obcí podle podílu osob 65+ v čase posunulo a mírně homogenizovalo. Zatímco v roce 1995 byla nejčastější hodnota podílu osob ve věku 65+ v intervalu 10,0–14,9 % (39 % obcí), v roce 2019 se 49 % obcí nacházelo v intervalu 15,0–19,9 %.

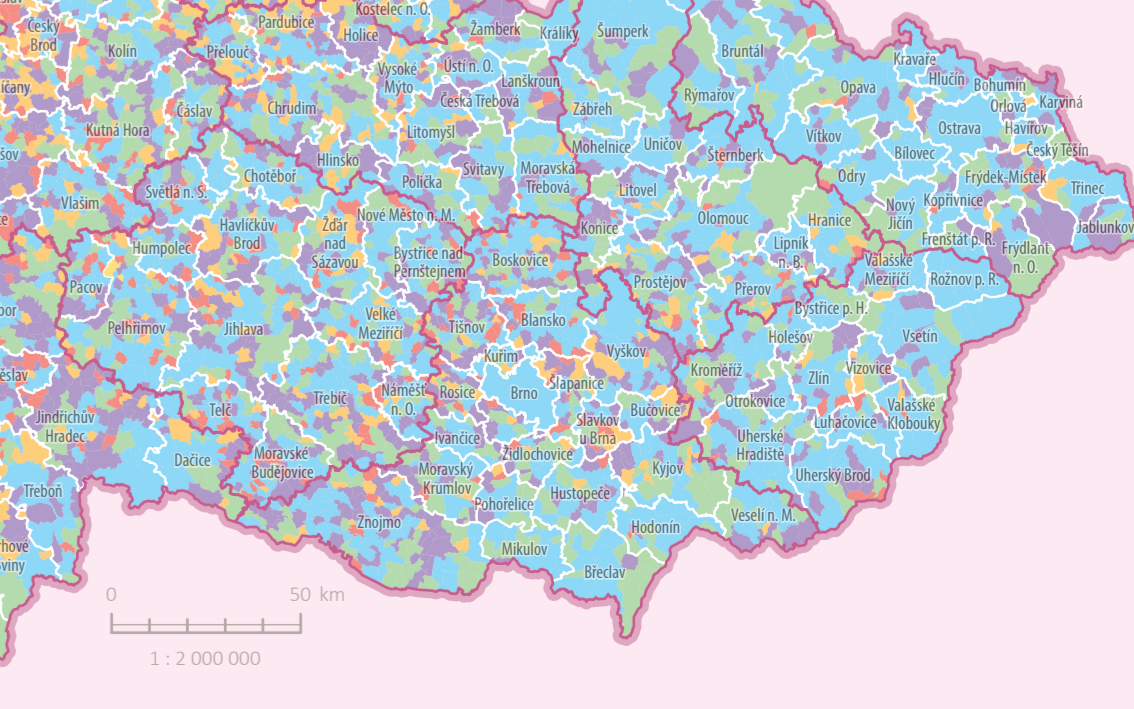
TYPY OBČÍ PODLE TENDRU VÝVOJE PODÍLU OSOB 65+

Časové trendy demografického stárnutí lze klasifikovat do pěti časových profilů vývoje podílu osob 65+. Obec typu 1 (29 % obcí) vykazuje postupný nárůst podílu osob 65+ po celé sledované období. Přitom jde o obce, ve kterých žije přes 60 % obyvatel Česka.

Obce typu 2 (21 %) byla situace v období 1995–2008 relativně stabilní, v následujících obdobích však docházelo k postupnému nárůstu hodnot podílu osob 65+.

Obce typu 3 (29 %) je čtvrtina celkové populace. V obcích typu 3 (29 %), kde žije desatina obyvatel Česka, došlo v prvním období 1995–2008 k poklesu podílu osob 65+, v následujícím období 2008–2013 byl stav setrvalý, ale poté došlo k nárůstu hodnot podílu osob 65+ nad úroveň roku 1995.

Obce typu 4 (13 %) byl vývoj podílu osob 65+ většinou proměnlivý, ale v průběhu sledovaného období došlo k poklesu hodnot podílu. U obcí typu 5 (8 %) došlo v prvním a druhém období k poklesu podílu osob 65+, ale v období 2013–2019 se trend ustálil nebo došlo k mírnému zvýšení podílu.

OBYVATELSTVO ČESKA: STRUKTURA OBYVATELSTVA V OBDOBÍ 1995–2019 M.A.P.S. Num. 15

Autorský kolektiv: RNDr. Alena VONDRÁKOVÁ, Ph.D., LL.M., prof. RNDr. Jiřka RYCHTÁŘKOVÁ, CSc., prof. RNDr. Vít VOZENÍLEK, CSc., Mgr. Vít PÁSZTO, Ph.D. Kartografické zpracování: RNDr. Alena VONDRÁKOVÁ, Ph.D., LL.M., prof. RNDr. Vít VOZENÍLEK, CSc. Zpracování dat: prof. RNDr. Jiřka RYCHTÁŘKOVÁ, CSc., RNDr. Alena VONDRÁKOVÁ, Ph.D., LL.M., Mgr. Vít PÁSZTO, Ph.D. Statistická data: © Český statistický úřad, 2020. Tematická data: © Univerzita Palackého v Olomouci, 2020

Mapa vznikla za podpory projektu Grantové agentury České republiky č. 18-121665. Prostorová diferenciace a vizualizace geodemografických procesů se zaměřením na domácnosti ve stárnutí populace České republiky. Vydala Univerzita Palackého v Olomouci pro Katedru geoinformatiky jako její 87. titul. © Univerzita Palackého v Olomouci, 2021. ISBN 978-80-244-6065-9

